

1861—1886.

У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 8. АПРИЛА 1887.

* ГОДИНА XII *

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

* БРОЈ 10. *

Излази за време баљева позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, пнаже сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новчића месечно. —

ПРОЛОГ ОД МИЛОРАДА П. ШАПЧАНИНА.

(Српштак)

Зар постельја, ишиче, није теби мила?
Догорела свећа, иноћи превалила;
Јон који тренутак па и зоре сто —
Махи' се књижурине, није писмо свето!
Али од један пут, ој, да чуда нова,
Хартија забљешта, иничезоне слова,
Јон не имаћаше да с' прибере каде —
Кад се анђо епусти, па пред њега стаде.
Преетрављени писац са столице скаче,
А анђо га храбри: „Не бој се, јуначе!
„Пружи руку, Јово, ходи ближе амо!
„Ја сам твоја сестра, ми се давна знамо.
„Негов'о си писму од младости твоје,
„А давно ти знано и сунтакство моје . . .
„Божанку ми пошту стари пуци дали,
„А древни Јелини Талијом ме звали.
„Дигни главу горе, слободно ме гледај!
„Мога српског храма од сад чувај, не дај!
„У њему ти слава трновита, мала,
„Ал' баш за то ја сам тебе изабрала.
„У срце ти храброст, издржливост елакем —
„Мећем на те руке и рукополажем:
„Никад да ме неси оставио саму —
„А сад до виђења у мојему храму!“

И јон једном блесну, и јон јаче јену,
И не виде више светлу слику јену;
Замац за њом глало засенуло око,
Усамљени писац уздахну дубоко,
Кроз тај уздах душу пешто елатко такну,
Мир јој замириса и мало одлакну.
У томе тренутку запеваште петли.
На посао журно, избраниче светли!

Кликну Јово јутру на уранку:
„Диж'мо, Срби, народни театар!
Српски Дневник разнео је поклич
На све краје разбуђеног Српства.
Са свих страна одзвиши одлежу,
Прилог стизке Талијину храму,
Даје ленту мало и велико,
Нови Сад их на гомилу збира.

Чит'оница на сабор позива.
Ту се стекла бирана генода,
Све по избор грађани штованиг;
Ту се писа устав и правило;
Ту се створи Српско Позориште,
Ту се роди, крести и утврди. . .
Како онда, тако и данаске!

Четврт века храм служи и поје,
Метоси му сви градови вељи,
Где се српски пева и говори
И данас му служе сложни лици:
Родољуби, писци, уметници.
Лета иду, а он се не мења,
Претурио многа искунења!
Преко многог прегазно криша —
Барјак му се поносно лепрша.
Буде л' жара и негдашње воље —
Лепршаће од сад још и боље!
О Талијо, ти божанека ћери!
Сваког, који служи твојој вери,
Мање збори, а повине ради, —
Трајном славом обиљно награди.
Да с' не каје, што ј' у овом веку,
(Тако кратком, ирелазном и малом)
Појељујио твојим идејам.

Нови Саде, лени граде,
Још си онда лепши био !
Клонуо си, не знам зашто,
Ал' тек неси остварио.
Још се не бој ! Још си диван !
Бог искса те храни, штити ! . . .
Пред тобом је више дана,
Па још можеш бољи бити.
Многи на те око упро
С пуну вере, пуну нада :

Прени, нази са иехата
Да ти име не пострада !
Градови се српски буде,
Свима би се стожер хтело :
Чувај своју стару ставу,
Не савијај светло чело !
Што т' повери народ, чувај !
Држ' се увек пута права !
Посланство ти јесте тешко,
Ал' ти зато : *чаша и слава!!!*

НЕМАЊА.

(Свршетак.)

То је, у најкраћим потезима, фабула поменуте драме. Писац је ову драму радио с озбиљном студијом. У оште узвеши сам догађај, па и сви главнији моменти и особе — историјски су, осим неколико факата, који према сувременом стању науке о српској историји не стоје онако како их је писац представио. Карактери су маркирани с особитом пажњом. Свака ма и најнеизнатнија особа у драми засебан је карактер. Дело је кроз пуну живота и радње. Писац се одликује ретким познавањем сценичности: сва бинска техника и сценерија обележена је до ситница. Драма је пуне лепих мисли, ситуација. Поред тако и сувише озбиљне теме за једну драму, као што је уједињење државно, писац је вешто уплео и нежну љубав, која по својој романтичности и чедности приличи са свим XII веку, па и кроз ту саму љубав провлачи се као црвен кончић државничка мисао Немањина. Свака особа у драми има своју засебиту акцију. То нису марионете, што се мичу по жици свога писца, него истински живи људи од пути и крви, који одиста живе, раде, осећају. Тенденција је патриотска. Драма је писана прозом, али тако једром, лепом и пуном појезије — да не уступи на стиху.

По свему, што је овде речено, одбор на-

лази : да је „Немања“ историјска драма из српске прошлости, да је једна од најбољих драма, које имамо у нашој књижевности, да је написана са свим онако како одговара објављеноме стечају, и да, као таква, заслужује и оглашену награду од 1000 динара.

За тим је отворено писмо, које је било поднесено уз драму. То писмо гласи:

„На расписани стечај славне управе узима си слободу писац уз ово писмо прикљученога свога дела: „Немања“ историјска драма у пег чинова“ поднети на утакмицу исту драму, туђом руком преписану под мотом:

„У пехару браства нема гутај вина,
ишчезао мирис предачких врлина.“

Писац „Немање“ жељи да његово име остане у тајности дотле док се ово његово дело — за случај да издржи утакмицу — не представља у краљевском српском народном позоришту, а он ће се по том у своје време сам пријавити славној управи.

После прве представе тога комада приказао се као писац Милош Цветић, редитељ кр. српског народног позоришта у Београду. Ми му од срца честитамо на успеху, који је имала драма му на позорници.

ЛИСТИЋИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(*Распинућа,*) чаробна позоришна игра у 5 чинова, с певањем, од Ф. Рајмунда, превео М. И. Стојановић, музика од И. Крајцера. (Редитељ: Миљковић.) (Приказана први пут 29. марта о. г.)

Цело дело окреће се око племића и милионара Флотвела, који новац немилице троши, а развлаче га разни искрени пријатељи, вила пак

Керистана радио има Флотвела и види шта ради, зато и моли свога услужнога духа, да се као просјак јавља милионару, да проси од њега што веће суме и да беле новице оставља у шуми за црне дане Флотвела, који мора пропasti. Тако и би: Флотвел долази до просјачког штапа и као просјак враћа се са даљих путова у свој негда двор, где се наместио прећашњи његов коморник

као прави домаћин, јер је двор и имање Флотвелово куцио. Флотвела неће нико ни да позна, једини његов некадањи послужитељ, а сада еглар Валентин, прима га радо у своју кућу те ће да дели с њиме све, што има. Међутим јавља се и онет Керистанин услужни дух, а и она сама, те враћају распikuћи Флотвелу имање, које је код њих било на чувању.

Осим радње ових главних особа има ту и других још, које немају толико утицаја на целицу дела, колико на публику; ово стоји особито за каваљера Димона и крезубу бабу.

Кажу, да је *Verschwend* најбоље дело Рајмундово. И доиста оно, чemu би се имало замерити, то баш и даје овој глуми боју: распikuћа нас одводи у дане далеко пре нас, кад се држало, да на свету има волшебствија и чаролија, или нас спушта у оне слојеве народа, који још данас у то верују, а писац међутим није био никако намере, да нас од тога лечи, шта више, он нас чисто утврђује у том веровању.

У делу је пуно разних сцена, ређа се у њему и озбиљност и веселост и хумор са неким неприродним појавама, које се по облаку спуштају или високо у небо дижу, тако високо, да виљу не видимо више.

Ф. Рајмунд био је и глумац и писац глума, отуд су му као глумцу добро познати били путеви, којима се стиче позоришни ефекат. О томе нам је најбољи доказ баш „Распikuћа“, последње дело његово.

Од свију приказивача највише је имао да се покаже *Г. Миљковић* као Флотвел. Колико је год боље знао, решио је задатак свој добро. Као просијак био је слаб. Каква разлика између њега и *Г. Ружића* као пројака! Као распikuћа био је Миљковић болји. Код њега имамо у оштите приметити, да му говор на бини више пута није природан. Како неприродност отекаче од природности, ви дело се најлепше у сцени где Миљковић долази са *Г. Добриновићем*. Добриновић природан, а Миљковић није, зато и јестебио онакав контраст. Осим тога Миљковић, као и *Г. Марковић*, често, врло често, вичу. Ово не би требало да буде, већ само онда, кад је од потребе. — *Г. Ружић* и *Г. Добриновић* схватили су своје улоге сасвим. — Гђа *Л. Хаџићева* као собарица држала се добро, аљ као жена столарева није могла да се попне до жене. Она је и као жена остала иста као собарица и као жени требало јој је више озбиљности и старијег понашања. Што као жена није била сасвим добра, крив је и њен слаб глас. — *Г. Миљковић* добија сада теке улоге и више интриганске, и зато нам је баш мило, што видимо, да промисли добро улоге своје, те их решава складно. Само тако! — Колико је орган *Г. М. Ђимићевића* у многим улогама на штету његовог пред-

стављања незгодан, толико му је у улози каваљера Димона баш услуге чинио, те кад се сложи са промишљеном игром његовом, имали смо верну слику Француза, који је одушевљен за природом и природношћу. — У млађег *Г. Ђимићевића* истиче се клица комичара.

Певање је ишило прилично; местимице и добро. Музика је понекад била и сувишне јака.

Желећи у оштите, да наше позориште стоји на висини, на којој с правом захтевати смемо да стоји, није нам друкче, него морамо навести, што се и у оштите приметило, а то је, да више глумаца не науче својих улога. Тиме пати њихов приказ, а пати и приказ глуме у оштите, осим тога пате и слушаоци, јер често чују шантача као извор гласа, а приказивач је тек одјек шантала. Нигде нема тога, да се улоге тако слабо науче као у нас. У интересу самих глумаца препоручујемо им ово најозбиљније. Глумице су у том погледу куд и камо савесији.

„Чаробне“ сцене виђају се код нас ређе и теке се изводе, међутим у „Распikuћи“ изведене су лако и добро, што се свакојако мора признати и редитељству и другима, који у томе заслуге имају.

Које „чаробна игра“, које недеља, па песма и силна лица, покупише публике, те је „Распikuћа“ приказан у пуној дворани. С—.

ИЗ ПОЗОРИШНОГ СВЕТА.

(*Театралчи институт у Лондону*.) Temps саопштава занимљиве податке о лондонском театралном институту (Theatrical Institute) који се веома развио за последњих десет година. Број особа, које се занимају театралним радом, досеже у самом Лондону 28 хиљада људи; а у целио Енглеској баве се тим послом преко 60 хиљада. Да би се задовољиле разноврсне потребе ове врсте људи, а нарочито деце и младих девојака, основан је, по замисли Кортен Јода, театрални комитет, чији су послови јако напредовали. На скоро оснивач комитета и управни савет подигну велики институт у улици Хајријете у Ковент — Гардену. Здање јестало 4.500 фун. стер. које се одликује величином и лепотом. У сутерену станују деца, која послују у театrima; ту се налазе и сале за учење; у првом кату станују мала деца, која већином учествују у пантомимама; у другом кату станује женски персонал од балета. У салама се налазе продавнице, у којима се без добити продају сви могући продукти осим спиритуозних пића. Тако се многи навикавају да ту проводе дане своје, а не по кафанама. За време између јутарњих и вечерњих представа приређују се скучови и научне забаве.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

8. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

ТРЕЋА СВЕЧАНА ПРЕДСТАВА У ПРОСЛАВУ 25-ГОДИШЊИЦЕ СРП. НАР. ПОЗОРИШТА.

III. ДАН ПРОСЛАВЕ.

У НОВОМЕ САДУ У СРЕДУ 8. АПРИЛА 1887.

ВЛАДИСЛАВ.

ДРАМА У 5 ЧИНОВА, ОД Ј. С. ПОПОВИЋА.

ОСОБЕ:

Владислав, кнез, за тим краљ бугарски	А. Мандровић.
Владимир, краљ српски	Лукић.
Косара, његова жена, сестра владислављева	С. Вујићка.
Смиљка, кћи краља бугарског Радомира, синовица владислављева	Л. Хацићева.
Бранислав, саветник владислављев	Милојевић.
Несторица }	Васиљевић.
Зарица } бугарске војводе	Лазић.
Ивица . . . . , ...	М. Димитријевић.
Дворанин српски	Врга.

Војници. — Збива се које у Бугарској, које у Србији године 1015.

Г. Адам Мандровић, равнатељ хрватске драме у Загребу у прасловној улози као гост.

У петак 10. (22.) априла четврта свечана представа: „МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.“ Трагедија у 5 чинова, од дра Л. Костића, за српску позорницу удесио А. Хацић, музика од А. Максимошића. — Г. Адам Мандровић, равнатељ хрватске драме у улози Иве Црнојевића као гост последњи пут овом приликом.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 пре и од 3—5 саходата после подне, а увече на каси.

Слободне улазнице не важе ни за једну од пет свечаних представа позоришних.

ПОЧЕТАК У 7½ А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.